

~~Varje lokal hälso- och sjukvårdsberedning ska utveckla samverkan med kommunerna och andra samhällsorgan inom sitt område.~~

~~De lokala hälso- och sjukvårdsberedningarna ska i detta syfte svara mot samverkansberedningarna som finns i varje kommun och där företrädare för såväl kommunledning som landstingsföreträdare tar upp gemensamma frågeställningar kring den hälso- och sjukvård och sociala omsorg som finns i varje kommun. Hälso- och sjukvårdsberedningarna ska stå för landstingsperspektivet i mötet med det kommunala perspektivet i samverkansberedningarna. Samverkansberedningarnas uppdrag är att tillvarata och förmedla medborgarnas behov i landstingets och kommunernas vård- och omsorgsverksamhet för att medborgarnas bästa ska tillgodoses.~~

Pensionärs- och funktionshinderråden

32 §

~~Som rådgivande organ till hälso- och sjukvårdsnämnden ska det finnas ett pensionärsråd, ett tolk- och hörselråd samt ett funktionshinderråd. Dessa råd har ingen egen beslutsrätt. För Region Dalarnas pensionärsråd (RPR)- och Funktionshinderrådet i Dalarna (FRID) är ~~V~~verksamheten är reglerad i särskilda reglementen.~~

Tystnadsplikt

33 §

Den som är eller har varit ledamot eller ersättare i hälso- och sjukvårdsnämnden omfattas av offentlighets- och sekretesslagens bestämmelser om tystnadsplikt i det allmänna verksamhet och om förbud att lämna ut vissa handlingar.

**ARVODESREGLEMENTE FÖR FÖRTROENDEVALDA
INOM LANDSTINGET REGION DALARNA 2018 - 2022**

Fastställt av landstingsfullmäktige den 15 oktober 2018, §§ 110-111
Bilaga 2 reviderad av landstingsfullmäktige den 18 november 2018, §

Detta reglemente gäller fr.o.m. den 15 oktober-januari 20189.

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER**Arvoden och ersättningar****1 §**

Förtroendevalda erhåller månadsarvoden och/eller sammanträdesarvode för deltagande i protokollförda sammanträden, andra aktiviteter som hör samman med uppdraget i nämnden/beredningen samt för andra förrättningar.

Särskilt arvode eller ersättning för förlorad arbetsinkomst utgår inte för inläsning i samband med förtroendeuppdrag.
Justering av protokoll arvoderas inte särskilt, utan ingår i det arvode som ges för deltagande i sammanträdet - utom för justering av landstingsstyrelsens-regionstyrelsens och landstingsregionfullmäktiges protokoll.

För förtroendevalda med fasta arvoden ingår det i arvodet att delta i de årliga återkommande dialogdagarna.

Särskilt arvode, ersättning för förlorad arbetsinkomst eller reseersättning utgår inte när förtroendevalda i egenskap av partiföreträdare gör verksamhetsbesök.

Såväl ersättning för förlorad arbetsinkomst som reseersättning ska utgå för förtroendevalda i nämnderna och landstingsregionstyrelsen i samband med verksamhetsbesök i rollen som företrädare för nämnden/styrelsen.

Sammanträdesarvode ska utgå för beredningsmöten inför sammanträden, såsom ordförandeberedningar, presidiummöten eller ärendeberedningar för förtroendevald som inte har månadsarvode.

Respektive ordförande beslutar om ledamöters och ersättares (i den egna nämnden/beredningen) deltagande i kurs, konferens eller motsvarande som hör samman med uppdraget i nämnden/beredningen.

2 §

Förtroendevalda har i förekommande fall även rätt till följande ersättningar:

Ersättning för förlorad arbetsinkomst, 198 §
Ersättning vid sjukledighet och föräldraledighet, 2019-221 §§
Reseersättning och traktamenten, 232 §
Ersättning för barn tillsyn och för vård av personer med

ARVODE M.M.

funktionshinder, 243 §
Försäkringsersättning, 254 §
Pensionsersättning, 265-343 §§

000256

Maximibelopp

3 §

Summan av månadsarvode och, sammanträdesarvode ~~och~~
~~ersättning för förlorad arbetsinkomst~~ får inte överstiga det arvode
som motsvarar riksdagsledamöternas månadsarvode. Detta gäller ej
för regionstyrelsens ordförande, som uppbär 110 % av
riksdagsledamöternas månadsarvode förtroendevalda, vars fasta
månadsarvode överstiger riksdagsledamöternas månadsarvode.

Ett sammanträdesarvode per dag kan högst utgå.

Ersättning för förlorad arbetsinkomst får per dag inte överstiga
riksdagsledamöternas~~männens~~ månadsarvode dividerat med
21.

Preskriptionstider

4 §

Yrkande om ersättning för förlorad **arbetsinkomst** skall framställas
inom tre månader från dagen för sammanträde eller motsvarande till
vilken förlusten hänför sig.

Yrkande om ersättning för förlorad **pensionsförmån** skall framställas
inom två år från pensionstillfället.

Yrkande om ersättning för förlorad **semesterförmån** skall framställas
inom två år från dagen för sammanträde eller motsvarande till vilken
förlusten hänför sig.

Yrkande om **andra ersättningar** enligt detta reglemente skall fram-
ställas inom tre månader från dagen för sammanträde eller
motsvarande till vilken förlusten hänför sig.

Tolkning av arvodesreglementet

5 §

Tolkning och tillämpning av regler i detta reglemente görs av
Landstingsstyrelsens Regionstyrelsens arbetsutskott-
personalutskott enligt Landstingsstyrelsens Regionstyrelsens
reglemente ~~35 §~~.

Bilagornas innehåll

6 §

Bilaga 1 utgör en rekommendation angående arvoden m.m. till
ledamöter i landstingsregion ägda bolag och stiftelser. Bilaga 2

anger vilka förtroendevalda som ska uppbära månadsarvode
för sina uppdrag.

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

Månadsarvode

7 §

Månadsarvoden beräknas i förhållande till det för varje tid gällande månadsarvodet för riksdagsledamot.

Månadsarvodet till landstingsregionråd, som tillika är landstingsregionstyrelsens ordförande, uppgår till 110 % av riksdagsledamöternas arvode, medan det för övriga månadsarvoderade (inkl. oppositionsråd) beräknas till den aktuella procentsatsen av riksdagsledamöternas arvode.

OppositionsRådsposterna fördelas per parti eller valkartell med 0,1 rådspost för varje erhållet mandat i fullmäktige. Ersättningsnivån skall dock vara lägst 40 % av riksdagsledamöternas arvode och högst 100 % av riksdagsledamöternas arvode för varje oppositionsråd.
~~undantaget landstingsstyrelsens ordförande.~~

Såväl rådsposter som månadsarvoderade ordförandeposter ska arvoderas från dagen för val av dessa t.o.m. utgången av det år då val av fullmäktige ska hållas nästa gång i hela landet. Därmed kommer dessa råds- och ordförandeposter att vara dubbelbemannade under slutet av det år då allmänna val förrättas i syfte att en överlämning av ansvaret ska kunna ske i god ordning. Under denna period är det de nyvalda som äger de beslutsbefogenheter som är förknippade med respektive post.

Om landstingsregionråd eller oppositionsråd till följd av sjukdom eller föräldraledighet under minst tre månader är förhindrad att tjänstgöra, får landstingsregionrådets/oppositionsrådets parti föreslå en eller flera ersättare. Omfattningen av ersättningen kan då vara mindre än 40 % per person. Arvodet till ersättare ska motsvara den sammanlagda nedsättningen av tjänstgöringstiden.

Sammanträdesarvode

≥ 40 % månadsarvode

8 §

För förtroendevald med 40 % eller mer i fast månadsarvode ingår ersättning för sammanträden i egen nämnd, beredning, utskott eller presidium. Vid sammanträden som inte hör samman med det arvoderade uppdraget samt vid annan förrättning utgår sammanträdesarvode.

För landstingsregionråd och oppositionsråd är landstingsregionstyrelsen och dess utskott, beredning eller presidium att betrakta som egen nämnd.

< 40 % månadsarvode

9 §

För förtroendevald med mindre än 40 % i fast månadsarvode utgår inget sammanträdesarvode för sammanträden i den egna nämnden/beredningen, men däremot för kurs, konferens och utbildning som hör samman med uppdraget, samt för sammanträde med annan nämnd än den egna.

Förtroendevald som har uppdrag på mindre än 40 % i fast månadsarvode har också rätt till ersättning för förlorad inkomst.

Helt sammanträdesarvode

10 §

Helt sammanträdesarvode utgår om den totala tiden för sammanträde/förrättning är 4 timmar eller mer (inklusive restid).

Om sammanträde/förrättning sträcker sig över flera dagar utgår sammanträdesarvode per dag.

Helt sammanträdesarvode utgår med 2,15 % av månadsarvodet för riksdagens ledamöter. Beloppet avrundas till närmast högre tiotal kronor.

Halvt sammanträdesarvode

11 §

Är den sammanlagda tiden för sammanträde/förrättning mindre än 4 timmar (inklusive restid) utgår halvt sammanträdesarvode.

Halvt sammanträdesarvode utgår med 1,075 % av månadsarvodet för riksdagens ledamöter. Beloppet avrundas till närmast högre tiotal kronor.

Annan förrättning

12 §

Med annan förrättning avses kurs, konferens eller motsvarande som inte hör samman med uppdraget i den egna nämnden/beredningen och som godkänts av landstingsregionstyrelsens ordförande/vice ordförande.

Sammanträdesarvode ska utgå för annan förrättning för alla förtroendevalda, oavsett om de uppbär månadsarvode eller inte

Justering av LF/LS protokoll
13 §

För justering av landstingsregionstyrelsens och landstingsregionfullmäktiges protokoll ska extra sammanträdesarvode utgå för ledamöter som inte erhåller månadsarvode.

~~Ordföranden i lokal hälso- och sjukvårdsberedning~~
~~14 §~~

~~Det fasta månadsarvodet för ordförande i lokal hälso- och sjukvårdsberedning omfattar alla möten och övriga uppdrag som har samband med uppdraget i hälso- och sjukvårdsberedningen.~~

Samverkansrådberedning
~~154 §~~

För ~~ordförande i lokal hälso- och sjukvårdsberedning, som har fast-
arvode~~landstingsråd, ingår i månadsarvodet att delta i samverkansrådberedningarna med kommunerna.

För landstingets regionens representanter i andra samverkansorgan med primärkommunerna utgår ersättning enligt samma regler som för uppdrag inom landstinget Region Dalarna.

Ersättare

~~165 §~~

Ersättare som tjänstgör vid sammanträde i stället för en ordinarie ledamot erhåller arvode och ersättning för förlorad arbetsinkomst enligt samma regler som gäller för ordinarie ledamöter.

~~176 §~~

Ersättare i landstingsregionfullmäktige som deltar i sammanträde utan att tjänstgöra och inte heller utgör s.k. extra disponibla ersättare enligt 17 § erhåller varken arvode eller kostnadsersättning.

Övriga ersättare som deltar i sammanträde utan att tjänstgöra i stället för en ordinarie ledamot erhåller hälften av arvodet för ordinarie ledamot, d.v.s. 1,075 % av månadsarvodet för riksdagens ledamöter respektive 0,538 % av månadsarvodet för riksdagens ledamöter, beroende av tiden för sammanträdet/förrättningen. Beloppen avrundas till närmast högre tiotal kronor. Ersättning för förlorad arbetsinkomst utgår enligt samma regler som gäller för ordinarie ledamöter.

Extra disponibla ersättare i landstingsregionfullmäktige
~~187~~ §

Partier med fler än 10 mandat i landstingsregionfullmäktige får ha 2 extra ersättare under fullmäktigesammanträdena som är disponibla för att tjänstgöra som ledamöter vid sammanträdet. Partier med högst 10 mandat får ha 1 sådan ersättare. Dessa extra disponibla ersättare ska arvoderas med samma belopp som ordinarie ledamöter, oavsett om de tjänstgör eller inte.

Ersättning för förlorad arbetsinkomst

~~198~~ §

Förtroendevald som har uppdrag på mindre än 40 % i fast månadsarvode har rätt till ersättning för förlorad inkomst.

Förlorad inkomst ska styrkas genom intyg från arbetsgivaren eller genom intyg om förlust av ersättning från A-kassa eller föräldrapenning från Försäkringskassan.

Är den förtroendevalde egen företagare ska ersättningen beräknas på den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI).
Om inte Försäkringskassan utfärdar SGI-intyg får beräknad årsinkomst styrkas av revisor i företaget eller genom besked om aktuell förvärvsinkomst från skattemyndigheten.

Tillämpning av allmänna bestämmelser (AB) vid förtroendevalds sjukledighet och föräldraledighet

~~20-19~~ §

LandstingsRegionfullmäktige § 30 1999-02-23 har fastställt hur tillämpning av Allmänna Bestämmelser skall ske. Revidering av anvisningarna har skett 2009-01-01.

LandstingsRegionfullmäktige § 113/11 har kompletterat bestämmelserna med rätt till föräldrapenningtillägg.

Tillämpning av Allmänna bestämmelser (AB) vid förtroendevalds föräldraledighet

~~21-0~~ §

AB § 29 - rätt till föräldrapenningstillägg - ska tillämpas för förtroendevalda med månadsarvode på samma villkor som för löntagare.

Tillämpning av Allmänna bestämmelser (AB) vid förtroendevalds sjukledighet

~~221~~ §

Tillämpning av AB § 28 Sjukdom, mom 3,5 och 6 för förtroendevald med månadsarvode och beräknat per kalenderdag innebär följande:

Den förtroendevalde ska snarast anmäla sjukfrånvaron till det lönekontor inom landstinget-Region Dalarna som sköter utbetalningen av månadsarvodet.

Sjukavdrag/sjukarvode beräknas:

$$\frac{(\text{månadsarvode})}{(\text{antal kalenderdagar i månaden})} \times (\text{antal frånvarodagar/kalenderdagar})$$

Sjukarvode

Dag 1 Karensdag, ingen ersättning

Dag 2-14 80 % av arvodesbortfallet

Dag 15-90 10 % av arvodesbortfallet

Förtroendevald med månadsarvode överstigande 62,5 % av prisbasbeloppet och som därmed överskrider Försäkringskassans högsta belopp för kalenderdagsberäknad sjukpenning, erhåller skillnaden mellan högsta sjukpenning och 77,6 % av arvodesbortfallet enligt:

(Månadsarvode)	
10 %	10 % sjukarvode (dag 15-90)
(Mellanskillnad)	Skillnad upp till 77,6 % av arvodesbortfallet erhålls (dag 15-framåt)
(Högsta sjukpenning)	Max belopp från försäkringskassan

Reseersättning och traktamenten

232 §

Ersättning för resekostnader i samband med sammanträden och förrättningar, och traktamenten utgår från den förtroendevaldes bostadsort. Ersättning utgår oavsett om den förtroendevalde disponerar arbetsrum på sammanträdes-/förrättningsorten och oavsett avståndet till bostaden.

Ersättning utgår även till närvarande men icke tjänstgörande ersättare i nämnder, utskott och beredningar. För ersättare i fullmäktige, som varken tjänstgör eller utgör s.k. extra disponibla ersättare enligt 17 § utgår inte någon reseersättning.

Vid övernattnings på grund av lång resväg gäller samma regler för betalt hotellrum och traktamente som för landstingets-regionens anställda. Hotellrum beställs enligt de rutiner som landstingets-Region Dalarnas administrativa ledning anvisar. Rese- och traktamentsersättning utgår med motsvarande belopp som gäller för övriga-landstingsregion anställda.

För den som behöver anlita färdtjänst för resor till sammanträden

Särskild ersättning för barntillsyn och vård av person med funktionshinder**243 §**

Förtroendevalda kan vid deltagande i protokollförda sammanträden få ersättning för redovisade kostnader för barntillsyn och vård av person med funktionshinder under följande villkor.

- Särskild ersättning för barntillsyn utgår för barn som inte fyllt 12 år.
- Särskild ersättning för vård av person med funktionshinder utgår för funktionshindrad som stadigvarande vistas i förtroendevalds bostad.
- Särskild ersättning betalas mot verifikation och ersätts med utbetalat belopp jämte skatt och eventuella arbetsgivaravgifter, dock högst 0,7 % av prisbasbeloppet per timma.
- Särskild ersättning till förtroendevald enligt arvodesreglementet ska inte kunna utbetalas till make, sambo, föräldrar, barn eller syskon.
- För förtroendevalda som fullgör uppdrag på heltid eller betydande del av heltid (40 % eller mer) utgår inte någon särskild ersättning.
- Särskild ersättning för barntillsyn utgår inte vid barntillsyn som kan tillgodoses inom den ordinarie barnomsorgen.
- Den särskilda ersättningen är skattepliktig.

Försäkringsskydd**254 §**

De förtroendevalda omfattas av försäkringsvillkor som anges i TFA-KL (trygghetsförsäkring vid arbetsskada) och AGS-KL (avtalsgruppssjukförsäkring) om tillämpning av Allmänna bestämmelser vid förtroendevalds sjukledighet.

Pensioner m.m. för förtroendevalda som omfattas av PBF

Tillämpningsområde

265 §

Landstingsfullmäktige har genom beslut 2002-06-17/18, § 86/02 fastställt SKL:s "Bestämmelser om pension och avgångsersättning för förtroendevalda", PBF. Reglementet omfattar förtroendevalda med motsvarande minst 40 % i fast månadsarvode.

Övriga förtroendevalda har rätt till ersättning för de pensions- och semesterförmåner som de förlorar när de fullgör sina uppdrag.

Samordning/Minskning med förvärvsinkomst

276 §

Visstidspensionen samordnas (minskas) om den förtroendevalda har förvärvsinkomst samtidigt som han uppbär visstidspension

Inkomster som påverkar visstidspensionen

287 §

- Inkomst av anställning (lön, semesterersättning, övertid, obekväm arbetstid m.m.). Även arvoden för ett offentligt uppdrag betraktas som förvärvsinkomst.
- Sjukpenning.
- Inkomst av egen rörelse.
- Andra skattepliktiga bidrag eller förmåner.

Inkomster som inte påverkar visstidspensionen

298 §

- Frivilliga försäkringar, t ex en privat pensionsförsäkring.
- A-kassa (A-kassan gör avdraget).

Innan minskningen med förvärvsinkomsten görs, undantas 2/12 av för varje år gällande prisbasbelopp.

Pensioner m.m. för förtroendevalda som omfattas av OPF-KL fr.o.m. 2014-10-20

Tillämpningsområde

~~30~~ 29 §

Landstingsfullmäktige har genom beslut 2014-09-22, § 88/14 fastställt SKL:s "Bestämmelser om omställningsstöd och pension för förtroendevalda", OPF-KL. Bestämmelserna omfattar förtroendevalda som har valts i samband med valet 2014 eller senare och som inte omfattas eller har rätt till egenpensionsförmåner enligt PBF, PRF-KL eller äldre bestämmelser/reglementen för förtroendevalda i Landstinget Dalarna.

Avgiftsbestämd ålderspension

340 §

Pensionsavgift 4,5 % på pensionsgrundande årsinkomst upp till 7,5 ibb (inkomstbasbelopp). Pensionsavgift 30 % på pensionsgrundande årsinkomst över 7,5 ibb upp till 30 ibb. Pensionsavgiften avsätts fr.o.m. år 2015 till pensionsbehållning 31 mars följande år (pensionsavgift för år 2014 har utbetalats kontant). Pensionsavgift under 1,5 % av ibb för kalenderår utbetalas kontant. För att få avgiftsbestämd ålderspension ska ansökan göras, se "Anvisningar vid ansökan" i ärende LD13/03489.

Omställningsstöd $\geq$ 40 %

321 §

Omfattar förtroendevalda med fast månadsarvode om minst 40 % av heltid. Kvalifikationstid för omställningsstöd beräknas endast på uppdragstid i Landstinget Dalarna/Region Dalarna. Omställningsstöd innehåller aktiv omställningsinsats, ekonomiskt omställningsstöd samt förlängt ekonomiskt omställningsstöd. För att få omställningsstöd ska ansökan göras, se "Anvisningar vid ansökan" i ärende LD13/03489.

Sjukpension $\geq$ 40 %

332 §

Omfattar förtroendevalda med fast månadsarvode om minst 40 % av heltid som får sjuk- eller aktivitetsersättning från Försäkringskassan. För att få sjukpension ska ansökan göras, se "Anvisningar vid ansökan" i ärende LD13/03489.

Ersättning för förlorad tjänstepensionsförmån < 40 %

343 §

Landstingsfullmäktige har genom beslut 2009-09-21, § 101/09 fastställt ersättning för förlorad tjänstepensionsförmån till förtroendevald med fast månadsarvode mindre än 40 % av heltid. För kalenderår utbetalas i mars följande år pensionsavgift med 4,5 % på utbetald förlorad arbetsinkomst. Pensionsavgift understigande 100 kronor utbetalas ej. Vid ersättning för förlust av semesterförmån får det beloppet uppräknas med 4,5 % vid utbetalning.

Bilaga 1

**Rekommendation angående arvoden m.m. till ledamöter
i landstingsregionägda bolag och stiftelser**

LandstingsRegionstyrelsen rekommenderar de landstingsregionägda bolagens bolagsstämmor samt styrelser i landstingets-regionens stiftelser att anta samma reglemente som gäller för övriga förtroendevalda inom landstingetregionen.
Ersättning för förlorad arbetsinkomst utgår enligt samma förutsättningar som för övriga förtroendevalda.

Arvode till ordförande bör relateras till arvodet för riksdagsledamot.
~~och månadsarvode för övrigt landstingsråd.~~

Ordförande i bolag och
stiftelser

15 % av
riksdagsledamöternas
månadsarvode

Revisorer i bolag och
stiftelser

Sammanträdesarvode enligt ~~landstingets-~~
regionens arvodesreglemente

Bilaga 2

Månadsarvoden för förtroendevalda

Månadsarvode i % av
riksdagsledamöternas
månadsarvode:

LandstingsRegionfullmäktiges presidium:

Ordförande 20

1:a och 2:a vice ordförande 10

LandstingsRegionråd 1

70

tillika landstingsregionstyrelsens och AU:s ordförande

ordförande i Kollektivtrafiknämnden 40

ordförande i Landstingets-Region Dalarnas Pensionärsråd (RDLPR)

LandstingsRegionråd 2

20

med ansvar för hälso- och sjukvårdsfrågor

ordförande i Hälso- o sjukvårdsnämnden 80

LandstingsRegionråd 3

60

med ansvar för personalfrågor,

ordförande i PU

ordförande i Servicenämnden 40

LandstingsRegionråd 4

25

med ansvar för hjälpmedel- och hälsovalsfrågor

ordförande i Hälsovalsberedningen 35

ordförande i Hjälpmedelsnämnden 40

ordförande i Funktionshinderrådet (FRID)

LandstingsRegionråd 5

- 20

med ansvar för regionutvecklingsfrågor

ordförande i Regionala utvecklingsnämnden 80

LandstingsRegionråd 6

40

med ansvar för fastighets- och forskningsfrågor

ordförande i Fastighetsnämnden och 40

ordförande i Forskningsrådetberedningen 20

LandstingsRegionråd 7

60

med ansvar för miljö- och hållbarhetsfrågor ~~samt~~

~~kultur- och bildningsfrågor~~

~~ordförande i Kultur- och bildningsnämnd~~ 40

Månadsarvode i %
av riksdagsledamöternas månadsarvode

Oppositionsråd

Oppositionspartierna som sammanlagt har 40 mandat i fullmäktige delar på 4 heltidsuppdrag utifrån respektive partis mandat enligt följande:

Oppositionsråd 1 (S)	100
Oppositionsråd 2 (SD)	100
Oppositionsråd 3 (S)	90
Oppositionsråd 4 (V)	60
Oppositionsråd 5 (S)	50

~~Landstingets~~ Region Dalarnas revisorer 25

Region Dalarna

Revisorer 5
Kommunalförbundet upphör fr.o.m. 2019-01-01, varför ersättningen utges till dess granskningen av kommunalförbundet Region Dalarna är avslutad.

Fastighetsnämnden

Ordförande 40

Forskningsberedningen

Ordförande 20

Hälso- och sjukvårdsnämnd

Ordförande 80

Hälsovalsberedning

Ordförande 35

~~**Hälso- och sjukvårdsberedningar 6 st**~~

~~Ordförande 35~~

Kollektivtrafiknämnden

Ordförande 40

Kultur- och bildningsnämnden

Ordförande 40

Patientnämnden

Ordförande 25

Regional utvecklingsnämnd

Ordförande 80

Servicenämnden

Ordförande 40

Tandvårdsnämnden

Ordförande 40

GEMENSAMMA NÄMNDER**Hjälpmedelsnämnden Dalarna**

Ordförande

40

Språktolknämnden i Dalarna

Ordförande

10

innehas vartannat år av Landstinget Region Dalarna
och vartannat år av Borlänge kommun

Månadsarvoden för förtroendevalda

Månadsarvode i % av
riksdagsledamöternas
månadsarvode:

Landstingsfullmäktiges presidium:

Ordförande 20

1:a och 2:a vice ordförande 10

Landstingsråd 1

110 70

tillika landstingsstyrelsens och AU:s ordförande

ordförande i Kollektivtrafiknämnden 40

ordförande i Landstingets Pensionärsråd (LPR)

Landstingsråd 2

100 20

med ansvar för hälso- och sjukvårdsfrågor

ordförande i Hälso- o sjukvårdsnämnden 80

Landstingsråd 3

100 60

med ansvar för personalfrågor,

ordförande i PU

ordförande i Servicenämnden 40

Landstingsråd 4

100 25

med ansvar för hjälpmedel- och hälsovalsfrågor

ordförande i Hälsovalsberedningen 35

ordförande i Hjälpmedelsnämnden 40

ordförande i Funktionshinderrådet (FRID)

Landstingsråd 5

100 20

med ansvar för regionutvecklingsfrågor

ordförande i Regionala utvecklingsnämnden 80

Landstingsråd 6

100 40

med ansvar för fastighets- och forskningsfrågor

ordförande i Fastighetsnämnden och 40

ordförande i Forskningsrådet beredningen 20

Landstingsråd 7

60

med ansvar för miljö- och hållbarhetsfrågor ~~sa~~mt

~~kultur- och bildningsfrågor~~

~~ordförande i Kultur- och bildningsnämnd~~ 40

**Månadsarvode i %
av riksdagsledamöternas månadsarvode**

Oppositionsråd

Oppositionspartierna som sammanlagt har 40 mandat i fullmäktige delar på 4 heltidsuppdrag utifrån respektive partis mandat enligt följande:

Oppositionsråd 1 (S)	100
Oppositionsråd 2 (SD)	100
Oppositionsråd 3 (S)	90
Oppositionsråd 4 (V)	60
Oppositionsråd 5 (S)	50

Landstingets revisorer	25
------------------------	----

Region Dalarna

Revisorer	5
-----------	---

Kommunalförbundet upphör fr.o.m. 2019-01-01, varför ersättningen utges till dess granskningen av kommunalförbundet Region Dalarna är avslutad.

Fastighetsnämnden

Ordförande	40
------------	----

Forskningsberedningen

Ordförande	20
------------	----

Hälso- och sjukvårdsnämnd

Ordförande	80
------------	----

Hälsovalsberedning

Ordförande	35
------------	----

Hälso- och sjukvårdsberedningar 6 st

Ordförande	35
------------	----

Kollektivtrafiknämnden

Ordförande	40
------------	----

Kultur- och bildningsnämnden

Ordförande	40
------------	----

Patientnämnden

Ordförande	25
------------	----

Regional utvecklingsnämnd

Ordförande	80
------------	----

Serviceämnden

Ordförande	40
------------	----

Tandvårdsnämnden

Ordförande	40
------------	----

GEMENSAMMA NÄMNDER**Hjälpmedelsnämnden Dalarna**

Ordförande

40

Språktolknämnden i Dalarna

Ordförande

10

innehas vartannat år av Landstinget Dalarna
och vartannat år av Borlänge kommun

Landstingsfullmäktiges Beslutsärenden

§ 115 Revidering av landstingets/regionens reglementshäfte

Diarienummer LD18/04012

Landstingsstyrelsens beslut

Landstingsstyrelsen föreslår fullmäktige:

1. Region Dalarnas reglementshäfte med nedanstående förändringar i förhållande till Landstinget Dalarnas nuvarande reglementshäfte ska träda i kraft 2019-01-01 med undantag enligt punkterna 4 och 7.
2. Regionfullmäktiges arbetsordning kompletteras med bestämmelser om råd och politiska sekreterare enligt bilaga b).
3. Regionstyrelsens reglemente revideras enligt bilaga c) vad gäller arbetsutskottet och personalutskottet, genom borttagande av regionberedningen samt genom överföring av vissa uppgifter som tidigare åvilat de lokala hälso- och sjukvårdsberedningarna och införande av en möjlighet att inrätta tidsbegränsade råd.
4. Bestämmelserna om utskotten i Landstingsstyrelsens reglemente 32-36 §§ enligt bilaga d) ska träda i kraft när fullmäktiges protokoll har justerats.
5. Hälso- och sjukvårdsnämndens reglemente revideras enligt bilaga e) genom borttagande av hälso- och sjukvårdsberedningarna och tolk- och hörselrådet, överföring av ansvaret för E-hälsofrågor från styrelsens arbetsutskott samt komplettering med ett välfärdsråd.
6. Arvodesreglementet revideras enligt bilaga f).
7. Bilaga 2 i arvodesreglementet förtydligas enligt bilaga g) och ska gälla med retroaktiv verkan fr.o.m. 2018-10-15 t.o.m. 2018-12-31.

Sammanfattning av ärendet

Landstingets reglementshäfte transformeras för att svara mot det nya Region Dalarnas organisation. Förutom redan beslutad namnändring anpassas reglementena till det beslut som fullmäktige har tagit om den

Utdrag exp 2018-11-07 till **1.**
2.
3.

Vid protokollet :

Jessica Johansen

Bestyrkes i tjänsten

[Intygarens namn]

Ojusterat
protokoll

- a) Beslutsunderlag **Bilaga § 115 a**
- b) Förslag nya paragrafer i Regionfullmäktiges arbetsordning **Bilaga § 115 b**
- c) Förslag särskilda bestämmelser i Regionstyrelsens reglemente **Bilaga § 115 c**
- d) Förslag Landstingsstyrelsens utskott **Bilaga § 115 d**
- e) Förslag särskilda bestämmelser i Hälso- och sjukvårdsnämndens reglemente **Bilaga § 115 e**
- f) Förslag Arvodesreglementet **Bilaga § 115 f**
- g) Bilaga 2 till Arvodesreglementet. **Bilaga § 115 g**

Yrkande, proposition och beslutsgång

Benny Rosengren (SD) yrkar bifall till ordföranden Ulf Bergs (M) förslag i punkterna 1-7 enligt ovan.

Elin Norén (S) yrkar med instämmande av David Örnberg (V) att landstingsstyrelsen ska besluta att återremittera ärendet, skälet till återremittering presenteras som anteckning till protokollet nedan. Om återremiss yrkandet faller så väljer socialdemokraterna och vänsterpartiet att inte delta i beslutet.

Ordförande Ulf Berg (M) yrkar att landstingsstyrelsen ska besluta i punkterna 1-7 och yrkar således avslag på Elin Norén med fleras yrkande om återremiss.

Ordförande Ulf Berg redogör för de yrkanden som framställs och föreslår följande propositionsordning som landstingsstyrelsen godkänner; Först ställs proposition på eget förslag om att avgöra ärendet idag mot Elin Noréns återremissyrkande. Om Landstingsstyrelsen beslutar att avgöra ärendet idag ställs proposition på ordförandens förslag i punkterna 1-7.

Ordförande ställer först proposition på eget förslag om att avgöra ärendet idag mot Elin Noréns återremissyrkande och finner att landstingsstyrelsen beslutar att avgöra ärendet idag.

Härefter ställer ordförande proposition på sitt eget förslag och finner att landstingsstyrelsen beslutar att bifalla ordförandens förslag i punkterna 1-7 ovan.

Protokollsanteckning

Handlingarna till detta ärende delgavs landstingsstyrelsens ledamöter så sent som en arbetsdag innan sammanträdet. En god beredning och förankring av ärenden ger mer genomarbetade och i slutändan bättre beslut. Den sena hanteringen omöjliggör ordentlig inläsning, analys och seriösa alternativa förslag.

Med anledning av bristfällig ärendegång med kort om tid för inläsning och förberedelser avstår Socialdemokraterna och Vänsterpartiet från att delta i beslut.

§116 Avtal om finansiering av vissa kollektivtrafikskostnader i Dalarna samt tre andra avtalsreglerade poster

Diarienummer LD18/04032

Landstingsstyrelsens beslut

Landstingsstyrelsen föreslår fullmäktige

1. Godkänna avtalet om finansiering av vissa kollektivtrafikskostnader i Dalarnas samt tre andra avtalsreglerade poster

Sammanfattning av ärendet

Avtalet innebär en reglering av de kostnadsposter avseende färdtjänstenheten inom kollektivtrafikförvaltningen som inte kom med i skatteväxling av kollektivtrafiken 2018 samt en beskrivning av tre andra regionala utvecklingsavtal som förutsätts tecknas mellan Region Dalarna och länets kommuner i samband med att samgående av landstinget Dalarna och region Dalarna 2019.

I ärendet redovisas följande dokument:

- a) Beslutsunderlag **Bilaga § 116 a**
- b) Avtalsförslag **Bilaga § 116 b**

Yrkanden

Elin Norén (S) yrkar med instämmande av David Örnberg (V) bifall till ordförande Ulf Bergs (M) förslag med ett tilläggsyrkande:

Ge landstingsdirektören i uppdrag att fullfölja avtalet om gemensam basfinansiering för regional utveckling.

Ordförande Ulf Berg (M) yrkar att landstingsstyrelsen ska besluta enligt punkt 1 ovan samt avslag på tilläggsyrkandet från Elin Norén (S) och David Örnberg (V).

Ordförande Ulf Berg (M) föreslår följande propositionsordning som landstingsstyrelsen godkänner

000276

2018-11-05 Landstingsstyrelsen
2018-11-19--20 Landstingsfullmäktige

Avtal om finansiering av vissa kollektivtrafikskostnader i Dalarna samt tre andra avtalsreglerade poster

Ordförandens förslag

1. Godkänna avtalet om finansiering av vissa kollektivtrafikskostnader i Dalarnas samt tre andra avtalsreglerade poster

Sammanfattning

Avtalet innebär en reglering av de kostnadsposter avseende färdtjänstenheten inom kollektivtrafikförvaltningen som inte kom med i skatteväxling av kollektivtrafiken 2018 samt en beskrivning av tre andra regionala utvecklingsavtal som förutsätts tecknas mellan Region Dalarna och länets kommuner i samband med att samgående av landstinget Dalarna och region Dalarna 2019.

I ärendet redovisas följande dokument:

- a) Beslutsunderlag
- b) Avtal

Beskrivning av ärendet och skälen för förslaget

Inför 2018 genomfördes i Dalarna en ansvarsförändring för kollektivtrafiken där landstinget blev huvudman och finansiär i stället för det tidigare delade ansvaret mellan kommunerna och landstinget. Ansvarsförändringen beslutades av samtliga 16 fullmäktigeförsamlingar i Dalarna och innehöll en skatteväxling mellan kommunerna och landstinget. Denna blev dock inte fullständig då kostnadsposter avseende färdtjänstenheten inom kollektivtrafikförvaltningen inte kom med utan kräver en fortsatt reglering på annat sätt.

Utanför avtalet om finansiering av vissa kollektivtrafikskostnader i Dalarna finns tre andra avtal med egen uppgörelse och finansiering pågående, Regional finansiering av Almi Företagspartner GävleDala AB, Tillnyktringsverksamhet på tre platser i Dalarna, utveckling av evidensbaserad praktik inom socialtjänsten och närliggande hälso- och sjukvård.

Finansiering och ekonomiska konsekvenser

Avtalet finansierar den färdtjänstenhet som återfinns hos Kollektivtrafikförvaltningen där kommunerna överlåtit huvudmannaskapet för färd- och riksfärdtjänst.

Juridik

Färdtjänst regleras genom lag om färdtjänst (1997:736). Färdtjänst är beslut om särskild anordnad transport för personer med funktionsnedsättningar. Regler för färdtjänst och riksfärdtjänst gäller för de innevånare som är folkbokförda i kommuner som överlåtit huvudmannaskap för färd- och riksfärdtjänst från kommun till den regionala kollektivtrafikmyndigheten, Region Dalarna och återfinns i beslutat reglemente. Reglementet utgår från gällande lagstiftning om färdtjänst och riksfärdtjänst.

Samverkan med fackliga organisationer

Facklig samverkan sker via MBA 2018-10-29

Uppföljning

Uppföljning av avtalet sker löpande via kontakt med länets kommuner.

Förslag till avtal om finansiering av vissa kollektivtrafikkostnader i Dalarna samt tre andra avtalsreglerade poster

1 § Avtalsparter

Avtalet tecknas mellan kommun samt Landstinget Dalarna i syfte att reglera vissa kostnader för kollektivtrafik som skulle ha ingått i skatteväxlingen för detta ändamål. Det då landstinget vid årsskiftet 2017/2018 ensamt övertog huvudmannaskapet för kollektivtrafiken.

2 § Avtalstid

Avtalet gäller för åren 2019-2023 men kan sägas upp till ett årsskifte av ena parten med minst ett års skriftligt varsel.

3 § Kostnader för kollektivtrafikområdet utanför gjord skatteväxling

Kommunernas nuvarande avtal med Region Dalarna om färdtjänstenheten har övergått till ett avtal mellan kommunerna och landstinget avseende 2018. Kostnaden för enheten utgjorde i Region Dalarna 2017 sammanlagt 4 835 598 kr. Då denna inte ingick i skatteväxling för ändrat huvudmannaskap för kollektivtrafiken måste det fortsatt regleras särskilt i avtal. Parterna är här överens om att summan ska ligga kvar på samma belopp som 2017 och fördelas befolkningsbaserat grundat på befolkningstalen 1 november två kalenderår innan avsett betalningsår. Kostnaden faktureras kommunen under respektive års första kvartal. Beloppet indexeras årligen med SKL's oktoberprognos för LPIK med start år 2020.

Vad avser kostnader för riksferdtjänst kommer kommunernas kostnad för sina invånares faktiska nyttjande av resor inom riksferdtjänsten att även fortsatt faktureras månadsvis.

4 § Regional finansiering av Almi Företagspartner GävleDala AB

Utanför detta avtal och med egen uppgörelse och finansiering finns ett fortsatt avtal mellan kommunerna och nya Region Dalarna (tidigare regional part Landstinget Dalarna) kring Dalarnas andel av regional finansiering av Almi Företagspartner GävleDala AB

5 § Tillnyktringsverksamhet på tre platser i Dalarna

Utanför detta avtal och med egen uppgörelse och finansiering finns också ett nytt avtal mellan kommunerna och nya Region Dalarna (tecknat av Landstinget Dalarna) om tillnyktringsverksamhet i Mora, Falun och Avesta

6 § Utveckling av evidensbaserad praktik inom socialtjänsten och närliggande hälso- och sjukvård

Utanför detta avtal och med egen uppgörelse och finansiering finns ett fortsatt avtal mellan kommunerna och nya Region Dalarna (tecknat av Landstinget Dalarna) om Långsiktig och hållbart stöd till utveckling av evidensbaserad praktik inom socialtjänsten och närliggande hälso- och sjukvård

Landstingsfullmäktiges Beslutsärenden

§ 116 Avtal om finansiering av vissa kollektivtrafikskostnader i Dalarna samt tre andra avtalsreglerade poster

Diarienummer LD18/04032

Landstingsstyrelsens beslut

Landstingsstyrelsen föreslår fullmäktige

1. Godkänna avtalet om finansiering av vissa kollektivtrafikkostnader i Dalarnas samt tre andra avtalsreglerade poster

Sammanfattning av ärendet

Avtalet innebär en reglering av de kostnadsposter avseende färdtjänstenheten inom kollektivtrafikförvaltningen som inte kom med i skatteväxling av kollektivtrafiken 2018 samt en beskrivning av tre andra regionala utvecklingsavtal som förutsätts tecknas mellan Region Dalarna och länets kommuner i samband med att samgående av landstinget Dalarna och region Dalarna 2019.

I ärendet redovisas följande dokument:

- a) Beslutsunderlag **Bilaga § 116 a**
- b) Avtalsförslag **Bilaga § 116 b**

Yrkanden

Elin Norén (S) yrkar med instämmande av David Örnberg (V) bifall till ordförande Ulf Bergs (M) förslag med ett tilläggsyrkande:

Ge landstingsdirektören i uppdrag att fullfölja avtalet om gemensam basfinansiering för regional utveckling.

Ordförande Ulf Berg (M) yrkar att landstingsstyrelsen ska besluta enligt punkt 1 ovan samt avslag på tilläggsyrkandet från Elin Norén (S) och David Örnberg (V).

Utdrag exp **2018-11-06** till 1.
2.
3.

Vid protokollet :

Jessica Johansen

Bestyrkes i tjänsten

[Intygarens namn]

Ordförande Ulf Berg (M) föreslår följande propositionsordning som landstingsstyrelsen godkänner

Proposition ställs på ordförandens yrkande enligt ovan mot Elin Noréns (S) och David Örnberg (V) yrkande enligt ovan.

Ordförande ställer proposition på sitt eget yrkande mot Elin Noréns (S) och David Örnbergs (V) yrkande och finner att landstingsstyrelsen beslutar i enlighet med sitt eget förslag: Godkänna avtalet om finansiering av vissa kollektivtrafikkostnader i Dalarnas samt tre andra avtalsreglerade poster.

Reservation

Elin Norén (S), David Örnberg (V), Anna-Lena Andersson (S), Sebastian Karlberg (S), Per-Inge Nyberg (S) och Mari Rustad (S) reserverar sig mot förslaget

000281

2018-10-23 Kultur- och bildningsnämnden
2018-11-05 Landstingsstyrelsen
2018-11-19--20 Landstingsfullmäktige

Landstingets Kultur- och bildningsplan 2019-2022

Ordförandens förslag

1. Dalarnas regionala kultur- och bildningsplan 2019-2022 antas i sin helhet,
2. Kultur- och bildningsnämnden uppdras att fördela uppdrag och medel till respektive kultur- och bildningsverksamhet med utgångspunkt i Kultur- och bildningsplanen.

Sammanfattning

Kultur- och bildningsnämnden behandlade ärendet på sammanträdet 2018-10-23. Efter en dragning av ärendet beslutade nämnden att det mindre fel i Kultur- och bildningsplanen skulle rättas till samt att ett tillägg skulle göras i beslutsunderlaget under perspektivet finansiering och ekonomiska konsekvenser inför landstingsstyrelsen. Tillägget är "En förstärkning av regionala medel är samtidigt en förutsättning för att bli beviljade förstärkta statliga medel.". Den plan och beslutsunderlag som landstingsstyrelsen har att besluta om har justerats utifrån detta beslut.

Dalarnas regionala kultur- och bildningsplan 2019-2022 ska ersätta styrdokumentet "Visa vägen - Dalarnas regionala kultur- och bildningsplan 2016-2018. Landstingsfullmäktige antar planen i sin helhet och beslutar därmed om vision, övergripande utvecklingsområden och utvecklingsmöjligheter samt om basuppdrag till alla regionala kultur- och bildningsverksamheter, omfattande tre målgrupper och fyra horisontella perspektiv.

Varje län/region som ingår i Kultursamverkansmodellen ska ta fram en regional tre- eller fyraårig kulturplan som ska utgöra underlag vid dialogen med Statens kulturråd om fördelningen av de statliga kulturmedlen. Kultur- och bildningsnämnden har beslutat att den regionala kulturplanen ska vara fyraårig och även omfatta bildningsområdet i Dalarna (KBN §43 2017). Planen har tagits fram i samverkan med länets kommuner och i dialog med civilsamhälle och professionella kulturskapare. 49 remissvar har inkommit och behandlats, varav 14 av 15 dalakommuner har valt att yttra sig. En tvärpolitisk styrgrupp med representanter från Landstinget Dalarnas Kultur- och bildningsnämnd och Region Dalarna har följt processen.

000282

I ärendet redovisas följande dokument:

- a) Beslutsunderlag
- b) Dalarnas regionala kultur- och bildningsplan 2019-2022
- c) Bilaga 1. Förteckning av remissvar
- d) Omedelbar protokolljustering KBN 2018-10-23

Beskrivning av ärendet och skälen för förslaget

Kultur- och bildningsnämnden behandlade ärendet på sammanträdet 2018-10-23. Efter en dragningsavhandling beslutade nämnden att ett mindre fel i Kultur- och bildningsplanen skulle rättas till samt att ett tillägg skulle göras i beslutsunderlaget under perspektivet finansiering och ekonomiska konsekvenser, inför landstingsstyrelsen kommande sammanträde. Tillägget i beslutsunderlaget är "En förstärkning av regionala medel är samtidigt en förutsättning för att bli beviljade förstärkta statliga medel.". Den plan och beslutsunderlag som landstingsstyrelsen har att besluta om, har justerats utifrån detta beslut.

Kultur- och bildningsplanen är ett underdokument till Dalastrategin 2020 och ska visa hur den regionala kulturverksamheten och folkbildningen i Dalarna ska utvecklas och främjas. Kultur- och bildningsnämnden har beslutat att en fyraårig regional plan för kultur och folkbildningen i ska tas fram (KBN §43 2017). Arbetet med kultur- och bildningsplanen har letts av en tvärvärdig styrgrupp med representanter från Kultur- och bildningsnämnden, och två representanter från Region Dalarna. Planen har tagits fram genom ett omfattande dialogarbete med Dalarnas kommuner, bildningsaktörer, föreningsliv, kulturskapare och nationella minoriteter. 49 remissvar har inkommit och behandlats, varav 14 av 15 dalakommuner har valt att yttra sig.

Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen är beslutad av regeringen enligt förordning (2010:2012). Den tre- eller fyraåriga planen ska vara ett instrument för regional planering och tjäna som underlag i dialogen mellan Landstinget Dalarna och staten om tilldelning av de nationella regionala kulturmedlen. I samverkansmodellen avgör landsting vilka verksamheter som ska få statligt stöd. Modellen ska ge utrymme för regionala prioriteringar och variationer. De statliga medlen ska ges till professionell teater-, dans- och musikverksamhet, regional museiverksamhet, professionell bild- och formverksamhet, hemslojdsfrämjande verksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet samt regional biblioteksverksamhet, litteratur- och läsfrämjandeverksamhet.

Regional kultur- och bildningsplan för Dalarna 2019-2022

Dalarnas kultur- och bildningsplan 2019-2022 ska ersätta styrdokumentet Dalarnas regionala kultur- och bildningsplan 2016-2018. Planen ska utgå från kulturens egenvärde och principen om armlängdsavstånd.

Landstingsfullmäktige antar planen i sin helhet och beslutar därmed om vision, övergripande utvecklingsområden och utvecklingsmöjligheter samt om basuppdrag till alla regionala kultur- och bildningsverksamheter, omfattande tre målgrupper och fyra horisontella perspektiv.

Planens vision:

Kulturen i Dalarna lyfter Sverige och kulturen i världen lyfter Dalarna.

Planen beskriver hur och om vad Landstinget Dalarna vill samverka med länets kommuner. Landstinget Dalarna vill:

- stärka kulturens kraft i samhällsutvecklingen i interaktion med andra politikområden,
- att Falun och Borlänge tar ett större gemensamt ansvar för länskulturen och
- bidra till nya fristäder i Dalarna.

Planen beskriver i två avsnitt hur Landstinget Dalarna vill utveckla förutsättningarna för civilsamhället och professionella kulturskapare.

Landstinget Dalarna vill:

- främja kulturskapares villkor att bo och verka i Dalarna,
- stimulera till en större mångfald av kulturskapare,
- stärka civilsamhällets kraft i samhällsutvecklingen och arbetet med sociala innovationer samt
- verka för en jämställd fördelning av bidrag och projektstöd.

Planen beskriver hur Landstinget Dalarna vill arbeta med åtta övergripande utvecklingsområden som antingen berör både kulturen och folkbildningen eller flera verksamhetsområden.

Landstinget Dalarna vill:

- stärka kreativa och kulturella näringar,
- stärka kulturens och bildningens bidrag till ett hälsofrämjande arbete,
- ta till vara digitaliseringens möjligheter inom kultur- och bildningsområdet,
- fördjupa samarbetet med högre utbildning och forskning,
- stärka arrangörsledet och öka tillgången av tillgängliga scener i länet,

- öka tillgängligheten till länets kulturutbud genom kollektivtrafiken,
- säkerställa det immateriella kulturarvets styrka och utveckling i länet,
- utreda spelkulturen som ett nytt möjligt regionalt verksamhetsområde.

I planen har Landstinget Dalarna formulerat ett basuppdrag som riktar sig till alla aktörer med regional finansiering inom kultur- och bildningsområdet. Uppdraget innebär att efter förutsättningar och uppdrag beakta de tre målgrupperna Barn och unga, Äldre och Nationella minoriteter samt de fyra horisontella perspektiven Inkluderande kultur och folkbildning, Ökad tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning, Ett jämställt förhållningssätt samt De globala målen och Agenda 2030.

Planen pekar ut särskilda utvecklingsmöjligheter inom elva verksamhetsområden.

Inom området bibliotek och läsfrämjande vill Landstinget Dalarna:

- verka läsfrämjande för demokrati och delaktighet,
- stärka bibliotekens arbete med digital delaktighet och digitala kompetenser och
- stärka samverkan för fortsatt utvecklingskraft för biblioteken.

Inom området litteratur som konstform vill Landstinget Dalarna:

- besluta om strategiska regionala insatser för att utveckla litteraturen som konstform.

Inom teaterområdet vill Landstinget Dalarna:

- främja det angelägna samtalet och
- stärka infrastrukturen för produktionen av teater för barn och unga i länet.

Inom musikområdet vill Landstinget Dalarna:

- stärka populärmusikens infrastruktur,
- utveckla modeller för medborgargärna opera i Dalarna och
- främja musiklivet i civilsamhället.

Inom dansområdet vill Landstinget Dalarna:

- stärka infrastrukturen i länet för dansen som konstform.

Inom bild- och formområdet vill Landstinget Dalarna:

- stärka bild- och formområdet i länet och

000285

- etablera arkitektur, form och design som ett regionalt verksamhetsområde.

Inom området film och rörlig bild vill Landstinget Dalarna:

- utveckla infrastrukturen för mediepedagogiken i länet och
- utveckla strategier för den lilla biografens överlevnad.

Inom området enskilda arkiv vill Landstinget Dalarna:

- öka dialogen och utbytet mellan de enskilda arkiven.

Inom området museer och kulturmiljö vill Landstinget Dalarna:

- bidra till att ta fram en regional kulturmiljöstrategi,
- utveckla och förnya kulturarvet,
- ta till vara möjligheterna till samverkan som Dalarnas museums nya föremålsmagasin erbjuder,
- stimulera idédiskussionen om kulturarvet inom det fria kulturlivet och
- att kulturarvet bidrar till den demokratiska utvecklingen.

Inom hemslöjdsområdet vill Landstinget Dalarna:

- verka för bevarande av slöjdens immateriella kulturarv.

Inom bildningsområdet vill Landstinget Dalarna:

- samarbeta med folkbildningen för att stödja kulturområden och
- stärka dialogen mellan studieförbund, folkhögskolor och kommuner.

Patientperspektiv

Patienter och anhöriga möter olika former av kultur och bildning i sin kontakt med vården.

- I det offentliga rummet kan till exempel bildkonsten många gånger ge liv åt fysiskt monotont utformade miljöer samt även ha en funktionell roll som riktmärke för att lättare kunna orientera sig i en fastighet eller mot en byggnad.
- Patienten möter genom biblioteksverksamheten skön- och facklitteratur på flera olika språk. En patient eller anhörig har dessutom möjlighet att bilda sig kring sin egen/anhörigs sjukdom genom att ta del av den digitala vetenskapliga litteraturen på Sjukhusbiblioteket.
- Folkbildningen stärker i sitt arbete olika brukarorganisationer.

Finansiering och ekonomiska konsekvenser

För att kunna genomföra de satsningar som planen ger uttryck för behöver budgetramen förstärkas med två miljoner för kultur och bildning. En förstärkning av regionala medel är samtidigt en förutsättning för att bli beviljade förstärkta statliga medel.

I en stärkt dialog mellan statlig, regional och kommunal nivå samt över länsgränser kan samverkansvinster göras men stora satsningar kräver alltid ökade resurser.

Under planperioden ska Landstinget Dalarna särskilt verka för en ökad kommunal medfinansiering av länskulturen.

Miljö

I förslaget pekas De globala målen och Agenda 2030 ut som en del av ett basuppdrag till alla aktörer med regional finansiering inom kultur- och bildningsområdet.

Likabehandling

Planen påtalar ett mer målmedvetet arbete med jämställdhet, integration och att undanröja hinder mot full delaktighet i samhället för människor med funktionsnedsättning. Verksamhetsutbudet ska vara tillgängligt för alla oavsett kön, etnisk tillhörighet, socioekonomisk situation, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, ålder eller funktionsnedsättning.

Barn och unga

I förslaget pekas målgruppen Barn och unga ut som en del av ett basuppdrag till alla aktörer med regional finansiering inom kultur- och bildningsområdet. I arbetet med Dalarna Sveriges bästa ungdomsregion, som utgör en del av uppdraget, ska ungas möjligheter till inflytande särskilt beaktas.

Juridik

Enligt lag (2010:1919) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet får ett landsting fördela vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet om

1. en regional kulturplan har upprättats av landstinget, och
2. kulturplanen överensstämmer med de föreskrifter som regeringen meddelar.

Regeringen har i förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet givit de ytterligare föreskrifter som gäller för en regional kulturplan. Fördelningen av statsbidraget ska bl.a. bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås samt ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer.

Planen förhåller sig även till barnkonventionen, konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar, musei- och bibliotekslagarna samt de nationella målen för kulturmiljöarbete, bibliotek, läsfrämjande samt arkitektur, formgivning och design.

Folkhälsa

Att stärka kulturens och bildningens bidrag till ett hälsofrämjande arbete, är ett av åtta övergripande utvecklingsområden i planen

I förslaget pekas De globala målen och Agenda 2030 ut som en del av ett basuppdrag till alla aktörer med regional finansiering inom kultur- och bildningsområdet.

Säkerhet

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. I ett samhälle med tilltagande polarisering blir kulturen och dess utövare än viktigare, men också mer utsatta i sin position i bränschen för yttrande- och tryckfrihet. Enligt flera rapporter från Myndigheten för kulturanalys har journalister, kulturskapare och tjänstepersoner inom kultursektorn uppgett att de under de senaste åren utsatts för hot och våld som kan sättas i relation till deras konstnärskap och yrkesutövning.

I genomförandet av planen och särskilt dess basuppdrag kan länsaktörer och dess medarbetare komma att utsättas för hot och våld från krafter som motsätter sig ett öppet demokratiskt samhälle.

Samverkan med fackliga organisationer

Information enligt §10 MBA äger rum den 19 oktober 2018.

Uppföljning

Kultur- och bildningsnämnden ansvarar för att årligen följa upp prioriteringarna i kultur- och bildningsplanen, hur de statliga medlen används samt hur de nationella kulturpolitiska målen och horisontella perspektiven uppnås. Verksamheter inom länskulturen som omfattas av

Samverkansmodellen rapporterar kvantitativa och kvalitativa underlag till Statens kulturråd. Den årliga uppföljning av kultursamverkansmodellen som Kulturrådet sammanställer, utgör ett viktigt underlag för dels Kultur- och bildningsnämnden, dels för regionens samverkans- och dialogparter, för att följa upp kulturlivet i Dalarna och jämföra dess utveckling över tid med övriga riket.

Kultur- och bildningsförvaltningen följer årligen upp de uppdrag och överenskommelser som utgått till verksamheter inom kultur och bildning.

Kultur- och bildningsnämnden ansvarar för att årligen följa upp och kvalitativt redovisa folkhögskolornas verksamhet till Folkbildningsrådet.

Kultur- och bildningsnämnden ansvarar för att följa upp att Musikkonservatoriet Falun har den kvalitet och de resurser som krävs för att uppfylla nationella mål och genomföra utbildningen enligt de krav som ställs i skollagstiftningen.

Kultur- och bildningsnämnden ska hålla sig underrättad om verksamheten i stiftelserna Dalateatern, Dalarnas museum och Musik i Dalarna samt följa verksamheten i de stiftelser inom sitt område där landstingsfullmäktige utser representant i styrelsen.

Samverkan mellan länskultur och dalakommunerna följs upp genom två årliga regionala kulturdialoger.

Studieförbunden kallas minst vartannat år till dialog med Kultur- och bildningsnämnden. De ideella idéburna organisationerna som får årliga bidrag från Kultur- och bildningsnämnden träffar regelbundet Folkrörelseberedningen på dialog.

000289

DALARNAS REGIONALA KULTUR- OCH BILDNINGSPPLAN 2019-2022

Landstinget Dalarna
kultur@ltdalarna.se
Diarienummer LD17/03997

**KULTUR &
BILDNING**

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Det strategiska ramverket.....	2
Samverkan med kommunerna	7
Professionella kulturskapare	9
Civilsamhället	11
Övergripande utvecklingsområden	13
Stärka kreativa och kulturella näringar	13
Stärka kulturens och bildningens bidrag till ett hälsofrämjande arbete.....	13
Ta tillvara digitaliseringens möjligheter inom det regionala kultur- och bildningsområdet.....	14
Fördjupa samarbetet med högre utbildning och forskning	14
Stärka arrangörsledet och öka tillgången av tillgängliga scener i länet	14
Öka tillgängligheten till länets kulturutbud genom kollektivtrafiken	15
Säkerställa det immateriella kulturarvets styrka och utveckling i länet	15
Utreda spelkulturen som ett nytt möjligt regionalt verksamhetsområde	15
Landstinget Dalarnas basuppdrag till kulturen och folkbildningen.....	16
Verksamhetsområden	19
Bibliotek och läsfrämjande	19
Litteratur som konstform	21
Teater	22
Musik	24
Dans	26
Bild och form	27
Film och rörlig bild	29
Enskilda arkiv	31
Museer och kulturmiljö	32
Hemslöjd.....	36
Bildning.....	37

Inledning

Politiskt förord

Denna text formuleras senare.

Armlängsavstånd

Kulturens egenvärde

Värna demokratin

Förvaltningschefens förord

Denna text formuleras senare.

Det strategiska ramverket

Landstinget Dalarnas vision för kultur och bildning är:

Kulturen i Dalarna lyfter Sverige och kulturen i världen lyfter Dalarna.

Landstinget Dalarna har det regionala uppdraget inom områdena kultur och bildning. De strategiska ramarna för den regionala kulturpolitiken består av *Dalastrategin – Dalarna 2020* och *Landstingsplanen 2018-2022* samt de nationella kulturpolitiska målen och Riksdagens mål för folkbildningspolitiken.

Regionala mål och strategier

Landstinget Dalarnas kultur- och bildningsplan utgör styrdokument för att uppnå målen i Landstingsplanen. Planen 2018 innehåller visionen "Ett jämlikt Dalarna – för friskare och tryggare liv" samt det övergripande uppdraget att kultur- och bildningsförvaltningen aktivt ska verka för en bred, tillgänglig och kvalitativ kultur- och bildningsverksamhet i hela Dalarna samt att fler människor ska nås av landstingets kultur- och bildningsverksamhet, särskilt barn och unga.

Dalarnas kultur- och bildningsplan utgör ett underdokument till *Dalastrategin – Dalarna 2020*, som beskriver 13 målområden, som formar det regionala tillväxtarbetet i Dalarna fram till och med år 2020. Tre målbilder relaterar till kultur och bildning:

- Dalarna är en region som genom kulturens kraft driver fram ny utveckling för samhälle och näringsliv.
- Dalarna är en lärande region som möter människornas, näringslivets och samhällets behov av kunskap och kompetens.
- Dalarna tar vara på landsbygdens attraktionsvärden och tillväxtpotential och ser sina unika natur- och kulturmiljöer som en tillgång för både lokal och regional utveckling.

Dessutom är kultur och bildning viktiga verktyg för att uppnå målbilderna. Lika villkor för alla, Mångfald och tolerans, Dalarna – Sveriges bästa ungdomsregion samt Ett välkänt och respekterat miljöarbete.

Nationella mål och strategier för kultur och folkbildning

I 1974 års regeringsform står att "den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten." Ramarna för denna kulturella välfärd uttrycks i de nationella kulturpolitiska målen, som att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Riksdagens mål för folkbildningspolitiken är att "folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället".

Syftena med statens bidrag till folkbildningen är att:

- stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,
- bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen (genom till exempel politiskt, fackligt, kulturellt eller annat ideellt arbete),
- bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället och
- bidra till att bredda intresset för och delaktigheten i kulturlivet.

Planen förhåller sig även till barnkonventionen, konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar, musei- och bibliotekslagarna samt de nationella målen för kulturmiljöarbete, bibliotek, läsfrämjande, film samt arkitektur, formgivning och design.

Aktörer som omfattas av kultur- och bildningsplanen

Landstinget Dalarna, genom kultur- och bildningsförvaltningen, är ansvarigt för att ta fram och följa upp kultur- och bildningsplanen. Planen är framtagen i samverkan med länets femton kommuner och i dialog med professionella kulturskapare och civilsamhället. De bildnings- och kulturverksamheter som särskilt berörs av kultur- och bildningsplanen är följande:

Bildningen

1. de landstingsdrivna folkhögskolorna Malung, Mora och Fornby samt Musikkonservatoriet i Falun
2. de rörelsedrivna folkhögskolorna Leksand, Sjövik, Brunnsvik och Västankvik,
3. studieförbund samt
4. annan berörd landstingsverksamhet som exempelvis arkiv, museum och bibliotek.

När det i planen står folkbildningen syftar det på folkhögskolor och studieförbund.

Kulturen

De kulturverksamheter som omfattas av planen och som ingår i samverkansmodellen är:

5. Landstinget Dalarnas interna verksamheter: Enheten Scen Dans Konst¹, Film i Dalarna och Länsbibliotek Dalarna,
6. stiftelser med Landstinget Dalarna som huvudman: Dalateatern, Musik i Dalarna och Dalarnas museum (delat med Dalarnas hembygdsförbund) samt
7. Arkivcentrum Dalarna, Dalarnas folkrörelsearkiv, Avesta Art, Dalarnas hemslöjdsförbund och Folkmusikens hus vilka alla får stöd från Landstinget Dalarna.

I den löpande texten benämns dessa aktörer ibland som länskultur eller länskulturinstitutioner, och delas ibland upp på interna verksamheter, uppräknade i punkt 5, och de externa, uppräknade i punkt 6 och 7. Det kan tillkomma ytterligare verksamheter med regionala uppdrag under planperioden.

Landstinget Dalarna och kultur- och bildningspolitikens genomförande

I genomförandet av kultur- och bildningspolitiken värnar Landstinget Dalarna principen armlängds avstånd. Principen innebär att den politiska nivån beslutar om mål och riktlinjer samt lägger fast de ekonomiska ramarna för verksamheten. Konstnärliga och andra kvalitativa bedömningar överläts till

¹ Ombildas till en bild- och formenhet från och med 2019.

konstnärliga ledare, ämnesexperter och sakkunniga. Folkbildningen ska vara en fri och obunden kraft i samhällsutvecklingen.

Landstinget Dalarna förverkligar sin kultur- och bildningspolitik i samverkan med länets kommuner, civilsamhälle och fria professionella kulturskapare och på sätt kan kulturen och bildningen nå ut till alla invånare. I detta sammanhang har landstingsfullmäktige, kultur- och bildningsnämnden samt kultur- och bildningsförvaltningen olika roller och ansvar.

Landstingsfullmäktige

Landstingsfullmäktige beslutar om den regionala kultur- och bildningsplanen. Landstingsfullmäktige beslutar och följer upp den regionala biblioteksplanen. Landstingsfullmäktige utser ledamöter till kultur- och bildningsnämnden, folkrörelseberedningen, stiftelse- och föreningsstyrelser samt till tre av de fristående folkhögskolorna i länet.

Kultur- och bildningsnämnden

Kultur- och bildningsnämnden upprättar och följer upp den regionala kultur- och bildningsplanen.

Kultur- och bildningsnämnden är styrelse för tre egna folkhögskolor och en riksrekryterande spetsutbildning i musik på gymnasienivå.

Kultur- och bildningsnämnden ansvarar för Länsbibliotek Dalarna, Enheten Scen Dans Form och Film i Dalarna.

Kultur- och bildningsnämnden fördelar bidrag och uppdrag utifrån kultur- och bildningsplanen till externa länskulturverksamheter. Dessa uppdragsöverenskommelser delges Kultur- och bildningsnämnden och följs upp i samband med nämndens dialoger.

Kultur- och bildningsnämnden fördelar verksamhetsbidrag till länets fyra rörelseägda folkhögskolor, vissa andra kulturverksamheter med regionala uppdrag samt till ideella organisationer, funktionshindersorganisationer, politiska ungdomsförbund och studieförbund på regional nivå. Nämnden fördelar även projektutvecklingsstöd, som kan sökas av föreningsliv och studieförbund, samt utvecklingsmedel, som kan medfinansiera projekt som söks av de egna verksamheterna.

Folkrörelseberedningens uppgift är bland annat att skapa en mötesplats för samtal och dialog mellan politiker och folkrörelse/folkbildningssektorn. Syftet med den årligen återkommande dialogen med organisationerna är att öka precisionen i landstingets stöd till organisationerna, att stimulera projekt, idéer och sprida erfarenheter till andra. Folkrörelseberedningens dialog utgör underlag till kultur- och bildningsnämndens beslut om verksamhetsstöd.

Kultur- och bildningsförvaltningen

Kultur- och bildningsförvaltningen bidrar till det regionala utvecklingsarbetet genom:

- att upprätta och följa upp kultur- och bildningsplanen i dialog med Statens kulturråd och i samverkan med länets kommuner,
- att leda utvecklingsprocesser i syfte att utveckla verksamhetsområden, sektorsövergripande arbete eller samarbeten mellan offentliga, privata och civila aktörer,
- att generera kunskap genom kartläggningar, studier eller nydanande projekt inom angelägna områden,
- att sprida kunskap och regionalisera fungerande modeller och

- att påverka olika nivåer och aktörer som exempelvis kommuner, myndigheter och EU. Det kan vara särskilt viktigt att påvisa kulturens och folkbildningens bidrag till samhällsnyttan och andra politikområden.

Landstinget Dalarnas uppföljning av kultur- och bildningspolitiken

Kultur- och bildningsnämnden ansvarar för att årligen följa upp prioriteringarna i kultur- och bildningsplanen, hur de statliga medlen används samt hur de nationella kulturpolitiska målen och horisontella perspektiven uppnås. Verksamheter inom länskulturen, som omfattas av samverkansmodellen, rapporterar kvantitativa och kvalitativa underlag till Statens kulturråd. Den årliga uppföljning av kultursamverkansmodellen som Kulturrådet sammanställer, utgör ett viktigt underlag för både Kultur- och bildningsnämnden, regionens samverkans- och dialogparter och för att följa upp kulturlivet i Dalarna och jämföra dess utveckling över tid med övriga riket.

Kultur- och bildningsförvaltningen följer årligen upp de uppdrag och överenskommelser som utgått till verksamheter inom kultur och bildning.

Kultur- och bildningsnämnden ansvarar för att årligen följa upp och kvalitativt redovisa folkhögskolornas verksamhet till Folkbildningsrådet.

Kultur- och bildningsnämnden ansvarar för att följa upp att Musikkonservatoriet Falun har den kvalitet och de resurser som krävs för att uppfylla nationella mål och genomföra utbildningen enligt de krav som ställs i skollagstiftningen.

Kultur- och bildningsnämnden ska hålla sig underrättad om verksamheten i stiftelserna Dalateatern, Dalarnas museum och Musik i Dalarna samt följa verksamheten i de stiftelser inom sitt område där landstingsfullmäktige utser representant i styrelsen.

Samverkan mellan länskultur och dalakommunerna följs upp genom två årliga regionala kulturdialoger.

Studieförbunden kallas minst vartannat år till dialog med Kultur- och bildningsnämnden. De ideella idéburna organisationerna som får årliga bidrag från Kultur- och bildningsnämnden träffar regelbundet Folkrörelseberedningen för dialog.

Samverkan med kommunerna

Dalarna består av femton kommuner där det år 2017 bodde 285 000 invånare. Kommunerna är små, skogarna och avstånden stora. Av de femton kommunerna har tretton färre än 30 000 invånare, varav tre färre än 10 000 invånare. Falun och Borlänge har tillsammans nära 110 000 invånare, och pekas i Dalastrategin ut som regionens motor.

I kommunerna utgör kultur och folkbildning sällan ett eget politikområde utan ingår oftast i en förvaltning tillsammans med samhällsplanering, utbildning eller fritid. På förvaltningsnivå i de mindre kommunerna hanterar ofta ett fåtal tjänstepersoner flera ansvarsområden. I de lite större kommunerna finns fler specialiserade kompetenser inom kulturområdet förutom den lagstadgade biblioteksverksamheten. Genom denna står kommunerna för den största andelen av den offentligt finansierade kulturen i Dalarna.

Kommunerna i Dalarna spelar en central roll i genomförandet av den regionala kultur- och bildningsplanen och Landstinget Dalarna vill på samma sätt vara en medspelare i kommunernas utvecklingsplaner, särskilt inom kultur- och bildningsområdet. Sedan Dalarna inträdde i kultursamverkansmodellen år 2012 finns en växande gemensam kunskap om landstingets och kommunernas olika perspektiv och en tilltagande samsyn på gemensamma utmaningar. Under 2019-2022 vill Landstinget Dalarna särskilt samverka med kommunerna i länet kring flera områden, varav några redovisas i det här avsnittet och andra under de olika verksamhetsområdena.

Landstinget Dalarnas samverkan med länets kommuner sker genom överenskommelser och forumet Regional kulturdialog. Sedan den första regionala kulturplanen år 2013 har landstinget erbjudit kommunerna att skriva överenskommelser, vilket elva valde att göra under planperioden 2013-2015 och tretton under 2016-2018.² I dessa dokument har särskilda samverkansområden pekats ut med olika hög konkretisationsgrad. Överenskommelserna är viktiga dialogverktyg och har stimulerat samtalen dels mellan kommunerna, länskultur och folkbildning, dels inom kommunens egen organisation. Landstinget Dalarna kommer under planperioden att erbjuda kommunerna att ingå nya överenskommelser. Landstinget Dalarna ser som sin roll att samordna dialogen med och mellan kommunerna. Dialogerna är ett viktigt forum för så väl politiker som tjänstepersoner att löpande lära om aktörernas olika perspektiv, diskutera och identifiera möjliga samverkansytor samt följa upp hur arbetet kring prioriteringarna i planen fortlöper.

UTVECKLINGSMÖJLIGHETER

Stärka kulturens kraft i samhällsutvecklingen i interaktion med andra politikområden

Kulturen och folkbildningen bidrar till att utveckla Dalarna till ett attraktivt län med en hållbar livsmiljö, bland annat genom att utveckla demokratin, öka länets attraktionskraft samt stärka invånarnas delaktighet och hälsa. Sedan Dalarna inträdde i kultursamverkansmodellen år 2012 finns en växande gemensam kunskap om landstingets och kommunernas olika perspektiv och en tilltagande samsyn på gemensamma utmaningar. För det första, utveckla tydligare strukturer för samverkan mellan Landstinget Dalarna och kommuner. I flera kommuner tas det exempelvis fram lokala kulturplaner/strategidokument, vilka tillsammans med den regionala kultur- och bildningsplanen skulle kunna bidra till att tydliggöra just strukturerna och rollerna. För det andra,

² 2013-2015 ingicks överenskommelser med: Avesta, Borlänge, Falun, Gagnef, Leksand, Malung-Sälen, Mora, Orsa, Smedjebacken, Rättvik och Älvdalen.

2016-2018 ingicks överenskommelser med: Avesta, Borlänge, Falun, Gagnef, Hedemora, Leksand, Mora, Orsa, Rättvik, Smedjebacken, Säter, Vansbro och Älvdalen.

dela kompetenser i större omfattning mellan kommuner, alternativt mellan kommuner och landsting, för att bibehålla utvecklingskraften inom kulturområdet i länet. För det tredje, den regionala och kommunala kulturpolitiken ska interagera effektivare med andra politikområden för att kunna bidra med full kraft till samhällsutvecklingen. Kultur och bildning har här en viktig roll i utvecklingen av en bättre samverkan mellan kommuner, landsting/regioner och civilsamhälle som allt fler anser nödvändig för att lösa dagens och framtida samhällsutmaningar. I denna plan beskrivs flera utvecklingsmöjligheter där kultur och folkbildning konkret griper in i andra politikområden, exempelvis demokratiutveckling, kreativa och kulturella näringar, folkhälsa, digital delaktighet, jämställdhet, kompetensförsörjning och attraktiv livsmiljö.

Falun och Borlänge tar ett större gemensamt ansvar för läns-kulturen

Ett av läns-kulturens viktigaste uppdrag är att verka runt om i hela Dalarna. Inom museiområdet och scenkonsten bedriver emellertid länsinstitutionerna, vid sidan av detta uppdrag, en typ av verksamhet som är beroende av en fast arena - en teater, konserthall eller museum - där institutionen möter en del av sin publik/sina besökare.

Sedan Dalarna kom med i Kulturrådets nationella statistik för samverkansmodellen 2013 har länet utmärkt sig genom att ha förhållandevis låg kommunal medfinansiering av läns-kulturen. Särskilt påfallande har detta varit inom det regionala museiområdet och professionell scenkonst. I Dalarna är residensstaden Falun värdkommun för Dalarnas museum, Dalateatern och Musik i Dalarna. Jämfört med flera andra residensstäder i riket har emellertid Falu kommun en betydligt mindre befolkning. I Dalarna har därför Landstinget Dalarna av tradition axlat ett större ekonomiskt ansvar för all läns-kultur.

Med närmare 40 procent av länsinvånarna är de båda kommunerna Falun och Borlänge Dalarnas största befolkningscentrum och ett självklart nav för administration, handel, utbildning, industri och kultur. Inom de två kommunerna erbjuds invånarna, delvis tack vare läns-kulturen, ett brett och kvalitativt kulturutbud på nära avstånd med goda kommunikationer. Detta stärker båda kommunernas attraktionskraft och därmed arbetsgivarnas möjlighet att locka till sig arbetskraft.

Att Dalateatern, Musik i Dalarna och Dalarnas museum utvecklas gynnsamt under kommande planperiod är angeläget för hela Dalarna. Landstinget Dalarna vill därför tillsammans med Falu och Borlänge kommun hitta lösningar för ett delat värds-kap för läns-kulturinstitutionerna och ett ökat gemensamt ekonomiskt ansvar.

Bidra till nya fristäder i Dalarna

Sedan början av 1990-talet har städer runtom i världen tagit initiativ till att under en viss tid erbjuda en fristad åt en författare eller journalist som inte har möjlighet att fritt verka i sitt yrke i hemlandet. Utöver själva skyddet av en individ främjas och säkras yttrandefriheten globalt. Idag är rörelsen breddad och inkluderar även musiker och bildkonstnärer. Fristäderna är organiserade i International Cities of Refugee Network, där 24 svenska kommuner och landsting ingår. Landstinget Dalarna var huvudman för ett fristadsprogram under åren 2014-2016. Landstinget vill även fortsättningsvis bidra till att förföljda journalister och kulturskapare erbjuds fristäder i länet, men under denna planperiod i samverkan med en eller flera kommuner.

Landstinget Dalarna vill:

- stärka kulturens kraft i samhällsutvecklingen i interaktion med andra politikområden,
- att Falun och Borlänge tar ett större gemensamt ansvar för läns-kulturen och
- bidra till nya fristäder i Dalarna.

Professionella kulturskapare

I ett samhälle där konst och kultur är en del av vardagen för alla, istället för ett privilegium för ett fåtal, behövs ett brett och till och med spretigt utbud där kulturen tar plats på oväntade arenor och i nya format. Flera kulturaktörer kan göra punktinsatser i både mindre och större skala. Professionella kulturskapare inom alla konst- och hantverksområden bidrar till ett reflekterande samhälle och ger både barn, ungdomar och vuxna möjligheter till upplevelser och inspiration. De flesta kulturskapare bor i storstadsregionerna men Dalarna tillhör ett av få län utanför dessa som har större inflyttning än utflyttning av kulturskapare.

Enligt kultursamverkansmodellen ska kulturplanen tas fram i samråd med länets fria professionella kulturskapare. Enligt rekommendationer från KLYS, Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd, har Landstinget Dalarna bildat Rådet för fria kulturskapare där representanter från de fyra konstområdena ord, ton, bild/form och scen/film träffas för att diskutera hur förutsättningarna för att bo och verka i Dalarna kan förbättras. Landstinget kallar rådet till möten några gånger per år. Dialog med kulturskapare sker också genom länskulturinstitutionerna.

Regional stödstruktur för professionella kulturskapare

Det är staten som bland annat genom Konstnärsnämnden, Författarfonden, Kulturrådet och Filminstitutet ansvarar för och fördelar stipendier, verksamhetsstöd och projektbidrag till fria professionella kulturskapare och grupper som är boende och verksamma i Dalarna. Statens kompetens och arbetssätt borgar för att beslut fattas utifrån konstnärlig kvalitet, transparens och i enlighet med gällande lagstiftning om jäv. Det är bara i blygsam omfattning som Landstinget Dalarna fördelar egna priser och stipendier, även om det symboliska värdet är stort. Genom verksamhets- och projektstöd främjar landstinget desto mer utvecklingen av kulturskapares föreningar och dess verksamhet.

Landstinget är inne i en intensiv och spännande fas där fastighetsförvaltningen under de kommande åren står inför flera stora byggprojekt. Eftersom organisationen efterlever enprocentregeln, innebär det att 1 procent av produktionskostnaden vid ny-, till- eller ombyggnation kommer att investeras i konstnärlig utsmyckning, vilket bland annat kommer gynna verksamma kulturskapare i länet. Landstinget förvärvar även löpande konst till institutionerna. Landstinget äger dessutom en fastighet, Nisserska huset på Falu lasarettens område, som delvis upplåts som ateljéer för professionella kulturskapare.

Hur länskulturinstitutionerna främjar det fria och professionella kulturlivet i länet beskrivs under respektive verksamhetsområde, men sammanfattningsvis sker det genom att: (1) erbjuda turnéstöd och subventioner som underlättar fria grupperns turnerande med offentlig-, barn- och ungaföreställningar, (2) arrangera utbudsdagar där fria grupper får möta offentliga inköpare, (3) bistå kommunerna att rigga projekt inom skapande skola med professionella kulturskapare, (4) arrangera mötesplatser för att stimulera nätverk för länets professionella kulturskapare, (5) bistå med lokaler, kompetens och utrustning, (6) möjliggöra residens inom olika kulturområden (7), vara samproducent i film- eller musikproduktioner, (8) stimulera kulturskapares företagande inom kulturella och kreativa näringar samt (9) synliggöra länets kulturskapare och deras verk.

UTVECKLINGSMÖJLIGHETER

För specifika insatser se även utvecklingsmöjligheterna i avsnittet Verksamhetsområden.

Främja kulturskapares villkor att bo och verka i Dalarna

Landstinget Dalarna ska ha en god dialog med de professionella kulturskaparna i länet och väga in deras perspektiv i olika frågor. Landstinget ska även agera förebild och inspirationskälla för andra i länet att ta vara på professionella kulturskapares kompetenser i olika sammanhang. Här är det viktigt att följa kulturskapares gängse arvodes- och ersättningsnivåer. Landstinget Dalarna rekommenderar även länskulturinstitutioner, kommuner, studieförbund och andra arrangörer att följa gängse prislistor, exempelvis det statliga Medverkans- och utställningsavtalet (MU), STIM och Författarförbundets prislista. Landstinget Dalarna tillämpar redan enprocentsregeln och sprider kunskapen vidare till andra kommuner och kulturskapare.

Stimulera till en större mångfald av kulturskapare

Studier har sedan årtionden visat att kulturlivet i Sverige och Dalarna är väldigt homogent med låg representation av utrikesfödda. Genom inflyttning har emellertid länet de senaste åren fått många nya invånare från andra länder. En del av dessa har verkat som kulturskapare i sina hemländer och bär med sig uttryck, kompetenser och kontaktnät som på flera sätt skulle kunna berika länets kulturliv, precis i lika stor omfattning som internationella residens. En del lyckade insatser har gjorts i projektform men mer behöver göras. Som part i det nationella projektet Konsten att delta vill Landstinget Dalarna, i nära samarbete med Arbetsförmedlingen Kultur och kulturskaparnas regionala sammanslutningar, berika länets kulturliv med detta tillskott av kompetens.

Landstinget Dalarna vill:

- främja kulturskapares villkor att bo och verka i Dalarna och
- stimulera till en större mångfald av kulturskapare.

Civilsamhället

Dalarna har en stark tradition och historia av ett mångsidigt folkbildnings- och folkrörelseliv. Den ideella sektorn har stor betydelse för folkhälsa och livskvalitet. Att människor kan förenas och arbeta i egna organisationer för sina värden eller intressen är en viktig demokratisk och samhällsutvecklande funktion för länet. Enligt regeringens definition är civilsamhället "en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen." Det är ofta tack vare det ideella föreningslivet eller enskilda personers idéer och initiativ som stora delar av kulturutbudet blomstrar. Under processen med att ta fram den här kultur- och bildningsplanen har länets civilsamhälle därför inbjudits till särskilda dialoger där en mängd förslag och idéer diskuterats, vilka i flera fall även påverkat skrivningarna i planen.

Regional stödstruktur för civilsamhället

En regional plan kan ge intryck av att kultur och folkbildning är något som styrs uppifrån och ned, genom politiska beslut som verkställs av tjänstemän och institutioner. I själva verket finns en stark medvetenhet på Landstinget Dalarna att civilsamhället är en obunden kraft som bär mycket av innehållet inom kultur- och folkbildning. Landstinget Dalarna har därför skapat en struktur för att främja utvecklingen av ideologiska, demokratiska, sociala och opinionsbildande krafter i länet.

Föreningar, ideella idéburna folkrörelser inklusive funktionshindersorganisationer och studieförbund kan hos landstinget ansöka om verksamhetsbidrag och projektutvecklingsmedel till verksamhet som bedrivs på distriktsnivå. Den politiskt tillsatta Folkrörelseberedningen är Landstinget Dalarnas kontaktlänk till länets folkbildnings- och folkrörelseorganisationer. Landstinget Dalarna verkar för en jämställd fördelning av bidrag och projektstöd.

Länskultur och folkbildning främjar, ofta genom strategier och konsulenter, det civila samhället genom att: (1) bistå med expertis så väl inom föreningsutveckling som specifika sakområden (2) arrangera mötesplatser och stimulera nätverkande (3), sprida goda exempel och ny kunskap, (4) generera ny kunskap, (5) arrangera dialoger där offentliga aktörer och civilsamhälle möts för att diskutera samhällsutmaningar, (6) bistå med lokaler och utrustning samt (7) stimulera civilsamhällets företagande inom kulturella och kreativa näringar.

Berörda delar av civilsamhället beskrivs även i avsnittet Verksamhetsområden, under rubriken infrastruktur.

UTVECKLINGSMÖJLIGHETER

Stärka civilsamhällets kraft i samhällsutvecklingen och arbetet med sociala innovationer

Genom dialog med civilsamhälle och hanteringen av bidrag och projektstöd har Landstinget Dalarna successivt byggt upp en stor kompetens och kunskap om civilsamhället i länet. Denna kompetens har kommit väl till pass i framtagandet av denna kultur- och bildningsplan. Men kompetensen skulle kunna tas tillvara inom fler regionala utvecklingsområden. Kultur och bildning har en viktig roll i utvecklingen av en bättre samverkan mellan kommuner, landsting och civilsamhälle som allt fler anser nödvändig för att lösa dagens och framtida samhällsutmaningar. Det är särskilt viktigt att erkänna, uppmärksamma och bekräfta utvecklingskraften hos civilsamhällets aktörer och verksamheter. Deras roller som demokratiaktörer och samverkanspartners lokalt och regionalt bidrar till arbetet för att finna nya lösningar för att möta olika sociala behov. Dessa möjligheter kan